

Vergaderjaar 2002–2003

28 807

Vogelpestcrisis (Aviaire influenza)

Nr. 3

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 maart 2003

Hierbij informeer ik u mede namens de minister van Financiën en de minister van SZW, over de maatregelen die ik heb getroffen in het kader van de financiële en economische gevolgen van de uitbraak van Aviaire Influenza (Klassieke Vogelpest). De financiële gevolgen betreffen onafwendbare kosten die te maken hebben met het bestrijden van het virus en het voorkomen van welzijnsproblemen. De economische gevolgen hebben betrekking op de maatschappelijke effecten in het getroffen gebied. Ook spelen hierbij een rol de sociaal-psychologische effecten voor pluimveehouders en hun gezinnen.

Economische en maatschappelijke betekenis

De uitbraak van de klassieke vogelpest doet zich voor in wat van oudsher een concentratiegebied van de pluimveehouderij is. De provincie Gelderland heeft een aandeel van 28% in de Nederlandse leghennensector en van 11% van de vleeskuikensector. Er zijn zo'n 1700 landbouwbedrijven in de pluimveehouderij gespecialiseerd, met name in leghennen. Daarnaast heeft een ongeveer even groot aantal bedrijven behalve pluimvee ook een andere landbouwtak. De bruto toegevoegde waarde van de pluimveehouderijketen is circa 1,4 miljard euro en draagt voor 0,03 % bij aan het BBP. Zij biedt werkgelegenheid voor 25 000 arbeidsjaren.

Aanpak crisis

De afgelopen dagen ben ik op grond van de EU-regelgeving genoodzaakt geweest een aantal ingrijpende maatregelen te nemen. Dit is gebeurd conform de daartoe opgestelde draaiboeken. Allereerst zijn vervoersverboden ingesteld voor pluimvee en eieren in een cirkel om de getroffen bedrijven en zijn vervoersbeperkingen gesteld aan het transport van dieren en broedeieren. Ook is een exportverbod ingesteld voor pluimvee. Door de AID vindt handhaving plaats van de afgekondigde regels. Voorts is begonnen met de ruimsactiviteiten. Dit omvat het screenen van

bedrijven door dierenartsen, het nemen van monsters bij verdachte dieren, het ruimen van dieren en het zorgdragen voor ontsmetting van de geruimde bedrijven en destructie en vernietiging van de geruimde dieren. Al deze maatregelen zijn vrij nauwkeurig beschreven in de betreffende EU-regelingen en zijn afgelopen woensdag bevestigd door de Commissie. De Commissie heeft de exportverboden bovendien verlengd. Ik heb u hierover laatstelijk uitvoerig geïnformeerd (zie TK 28 807, nr. 2).

Bestrijdingskosten

Gezien het onvoorspelbare karakter van een dierziekte-uitbraak is het niet mogelijk op dit moment een accurate inschatting te maken van de te verwachte bestrijdingskosten. Veel hangt immers af van de verdere ontwikkeling van de crisis. In ieder geval kan met betrekking tot de financiering van de bestrijdingskosten het volgende gesteld worden:

- De EU betaalt in beginsel 50% van de schadevergoedingen en 50% van een gedeelte van de bestrijdingskosten.
- Het bedrijfsleven betaalt maximaal € 11 mln. voor de schadevergoedingen en uitvoeringskosten van de maatregelen van bedrijfsmatig gehouden dieren.
- De overige bestrijdingskosten komen voor rekening van het Rijk en worden uit de algemene middelen gefinancierd. Als de crisis zich niet verder uitbreidt zal het rijksaandeel in de kosten naar verwachting € 14 miljoen bedragen.

Van belang is dat de EU-bijdrage voor bestrijding dierziekten altijd pas achteraf (na afloop van het jaar) op declaratiebasis beschikbaar komt.

Welzijnskosten

De afgelopen dagen zijn op tientallen bedrijven acute welzijnsproblemen ontstaan. De meest urgente problemen zijn thans onder controle. Dit neemt niet weg dat de komende tijd het welzijn van vleeskuikens, eenden en kalkoenen onder grote druk komt te staan. Mocht de Klassieke Vogelpest zich verder uitbreiden, dan zullen de kosten voor het wegnemen van welzijnsproblemen stijgen.

De meest nijpende situaties hebben zich de afgelopen dagen voorgedaan op de broederijen. Op de broederijen komen dagelijks eieren uit. De uitgekomen kuikens kunnen vanwege het vervoersverbod niet worden afgezet. Om te voorkomen dat nodeloos eendagskuikens worden geboren die vervolgens direct moeten worden gedood, is met de broederijen een financiële regeling getroffen.

Daarnaast zullen op korte termijn welzijnsproblemen ontstaan met slachtrijpe vleeskuikens, kalkoenen en eenden. Enige verlichting hierin kan nog worden bereikt door de aanpassing van het voederregime. Echter op termijn zullen de welzijnsproblemen in het bestaande beschermings/toezichtgebied (B/T gebied – de 10 km zone rondom de getroffen bedrijven) groot zijn en zijn maatregelen onontkoombaar. In dat geval is een welzijnsopkoopregeling voor pluimveebedrijven noodzakelijk.

Derhalve zal ik voor alle bovenstaande welzijnsmaatregelen een rijksbijdrage ter beschikking stellen. Voor zover deze zich uitstrekken tot het huidige B/Tgebied geldt een financiering uit de algemene middelen van maximaal € 10 miljoen.

De maatregelen grijpen diep in op de bedrijfsvoering van besmette bedrijven en van bedrijven in de directe omgeving daarvan. Voor de geruimde bedrijven zal het enige tijd duren voordat er weer pluimvee kan worden gehouden. Ook de handel, slacht en verwerking van pluimvee en eieren ondervinden grote gevolgen. De vleeskuikenbedrijven verkeren financieel gezien in de meest kwetsbare positie. Direct daarop volgen de leghennenbedrijven. Het aantal van deze bedrijven is substantieel groter dan de eerste categorie.

Inmiddels liggen 7 pluimveeslachterijen stil, waarvan 4 in de getroffen gebieden. De overige 20 slachterijen in Nederland draaien op beperkte schaal, mede vanwege het importverbod op levend pluimvee. Het geldende exportverbod op levend pluimvee leidt voor de gehele keten tot een aanzienlijke inkomstenderving. Zoals vermeld heeft de EU dit verbod verlengd.

Ook niet-pluimveesectoren ondervinden economische schade, zoals compostbedrijven die geen pluimveemest kunnen aanvoeren.

Daarnaast heeft net als bij de MKZ deze crisis niet te onderschatten sociaal-emotionele gevolgen voor de pluimveehouders en hun gezinnen, temeer omdat een aantal gebieden voor de tweede keer getroffen worden in korte tijd door een dierziekte-uitbraak.

Een belangrijke leerervaring van de MKZ-crisis is dat het van belang is voldoende energie te stoppen in pastorale en sociaal-psychologische hulpverlening. Van belang is dat het bestaande maatschappelijke middenveld (LTO, maatschappelijk werk, kerken, Stichting Correlatie) wordt gemobiliseerd om zorg en steun te verlenen voor de gedupeerde veehouders. Om de benodigde bijstand tijdens en na afloop van de crisis te verlenen heb ik een noodfonds in het leven geroepen. Dit zal € 5 miljoen uit de algemene middelen bevatten. Daarbovenop wordt voorzien in additionele 50% cofinanciering door andere partijen, zoals de Kamer van Koophandel. Van de € 5 miljoen uit de algemene middelen zal € 2 miljoen worden bestemd voor psychosociale hulp voor zover die niet binnen de bestaande kaders gefinancierd kan worden. De overige € 3 miljoen is bedoeld voor bedrijven in het B/T gebied die als gevolg van de crisis failliet dreigen te gaan. Hiervoor zal dezelfde werkwijze gelden als destijds bij het noodfonds MKZ. Daarnaast kunnen de getroffen bedrijven binnen het B/T gebied een beroep doen op een aantal bestaande sociale regelingen – waaronder werktijdverkorting en besluit bijstandverlening zelfstandigen (BBZ) – die bedoeld zijn om hulp te bieden aan ondernemers die in de financiële problemen komen. De minister van SZW zal ervoor zorgen dat de aanvragen voor sociale uitkeringen met voorrang en ruime dienstvaardigheid in behandeling worden genomen en dat zorggedragen wordt voor een snelle afhandeling. De minister van Financiën heeft bovendien aangegeven dat de Belastingdienst voorbereidingen treft over administratieve fiscale tegemoetkomingen in verband met de Vogelpest, zoals nader uitstel van betaling en termijnverlenging bij de indiening van aangifte.

Tenslotte

Vanzelfsprekend doe ik mijn uiterste best om de crisis zo snel mogelijk te beëindigen. Als zich in de komende weken echter nieuwe feiten voordoen, dan zal ik u hierover nader informeren.

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
C. P. Veerman